

поставленої задачі, визначається рівень засвоєння навчального матеріалу, умови якого були використані студентом, та виставляється відповідна оцінка.

Висновки. Запропоновані критерії оцінювання досягнення навчальних цілей забезпечують вимоги рекомендацій Європейських стандартів якості - мають чіткі й оприлюднені критерії виставлення оцінок, враховують вимоги до освітніх рівнів і є об'єктивними, завдяки використанню тестової системи контролю знань. Такий підхід до оцінювання дозволить забезпечити прозорість освітніх стандартів та запобігти упередженості при оцінюванні студентів.

Бібліографічні посилання:

1. Закон України «Про вищу освіту»
2. Постанова кабінету міністрів України від 23 лютого 2011 №1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій»
3. Беспалько В.П., Татур Ю.Г. Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов: Уч.-метод. пособие. - М.: Высш.шк., 1989.-144 с.
4. Формирование содержания и технологии профессиональной подготовки специалистов для горной промышленности / Сост. В.А. Салов. - Днепропетровск: ГГА Украины, 1996.- 68 с.
5. Иерархия мыслительных процессов: применяем таксономию Блума <http://www.openclass.ru/node/14806>

Т.О. Письменкова, В.О. Салов, В.О. Салова
(*Національний гірничий університет*)

ШЛЯХИ ТРАНСФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАМКИ КВАЛІФІКАЦІЙ В ПРОФЕСІЙНІ ТА ОСВІТНІ СТАНДАРТИ

Постановка задачі. Вхідження України до Європейського співтовариства зумовило значні зміни у багатьох сферах діяльності, в тому числі і в освітній. В Україні виникла необхідність створення Національної Рамки Кваліфікацій (НРК) узгодженою з Європейською Рамкою Кваліфікацій (ЄРК).

Робочою групою МОНмолодьспорту України за участю представників Європейського фонду освіти та Ради Європи створено та затверджено (Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341) НРК. В свою чергу, Мінсоцполітики та Державною установою «Науково-дослідним інститутом соціально-трудових відносин» розроблені методичні рекомендації щодо створення професійних стандартів на основі компетентнісного підходу. Подальшим завданням стало розроблення методики створення освітніх стандартів на основі компетентнісного підходу.

В Законопроекті України «Про вищу освіту» зазначено: «...стандарти вищої освіти розробляються відповідно до Національної рамки кваліфікацій...» [1]. Згідно з [2]: "Кваліфікація фахівця визначається рівнем освіти та спеціалізацією". Таким чином, існує певний зв'язок між рівнем кваліфікації і рівнем вищої освіти. Цей зв'язок має бути закріплений у вигляді вимог до змісту, обсягу і рівня вищої освіти (ВО) певних освітніх та освітньо-

кваліфікаційних рівнів. Здобута особою ВО має задовольняти вимогам до її якості.

Ціллю статті є визначення шляхів узгодження змісту професійних та освітніх стандартів на основі НРК.

Основна частина. При формуванні професійних стандартів виникли труднощі у визначенні кваліфікаційного рівня за НРК. В НРК інтегровані дескриптори описані без уточнення відповідності до професійного чи освітнього рівнів.

В сфері праці розрізняють наступні рівні професійної діяльності:

– рівень використання - уміння використовувати налагоджену систему (об'єкт діяльності) при виконанні певних задач діяльності та знання призначення об'єкту і його основних (характерних) властивостей;

– операторський рівень - уміння готувати (налагоджувати) систему і керувати нею при виконанні певних задач діяльності та знання принципу (основних особливостей) побудови і принципу дії системи на структурно-функціональному рівні;

– експлуатаційний рівень - уміння при виконанні певних задач діяльності тестувати та аналізувати роботу системи з метою виявлення та усунення пошкоджень і знання методів аналізу функціонування системи та методів аналізу, пошуку та усунення пошкоджень;

– технологічний рівень - уміння при виконанні певних задач діяльності здійснювати розробку систем, що відповідають заданим характеристикам (властивостям), і знання методів синтезу та технологій розробки систем та способів їх моделювання;

– дослідницький рівень - уміння проводити дослідження систем з метою перевірки їх відповідності заданим властивостям, уміння обирати з множини систему, що дозволяє найбільш ефективно вирішувати задачі діяльності, знання методики дослідження систем та методів оцінки ефективності їх застосування при вирішенні конкретних задач.

В НРК не враховано вимоги до рівнів професійної діяльності, що значно ускладнює визначення кваліфікаційного рівня.

Для виконання певної роботи - завдань та обов'язків, особі потрібно мати необхідний рівень освіти [2]. Цей рівень повинен відповідати рівню професійної діяльності - характеристиці опанування професійною діяльністю з точки зору оволодіння особою певною сукупністю знань, умінь та навичок.

Виконання членами суспільства певних видів фахової діяльності потребує відповідних професійних кваліфікацій - здатності виконувати завдання та обов'язки відповідних робіт.

Для системи вищої освіти (СВО) України характерне просторове і часове поєднання здобуття освітніх та професійних кваліфікацій (професійна вища освіта). Підготовка фахівців здійснюється ступенево. На кожній ступені певні професійна та освітня кваліфікації здобуваються особою одночасно при засвоєнні відповідної освітньо-професійної програми певного освітньо-кваліфікаційного рівня та відповідного до нього освітнього рівня. Їх здобуття

підтверджується дипломом - документом про вищу освіту, який є одночасно і сертифікатом, і, у більшості випадків, ліцензією.

Головними цілеформуєчими суб'єктами для СВО України є, перш за все, сфера праці та сфера суспільних відносин у державі.

Система освіти має підпорядковане відношення і виконує соціальне замовлення цих суб'єктів.

На даний час у ВО України існують освітньо-кваліфікаційні рівні: молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр.

Таблиця 1

Узгодженість професійних рівнів та рівнів вищої освіти

Рівні професійної діяльності	Освітньо-кваліфікаційні рівні
Експлуатаційний рівень	Молодший спеціаліст
	Бакалавр
Технологічний рівень	Спеціаліст
Дослідницький рівень	Магістр

Як видно з таблиці 1, освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» не має професійного підґрунтя. Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» на даний час існує як академічний рівень. Бакалавр не знаходить свого місця в системі праці.

Однак в Законопроекті «Про вищу освіту» відсутній освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст», виникає необхідність уточнити (стандартизувати) рівень бакалавра з конкретними вимогами до рівня професійної діяльності.

У разі надання бакалавру технологічного рівня в професійній діяльності, необхідно розширити зміст підготовки бакалавра за професійно-практичним циклом підготовки.

За таких умов існуватиме узгодженість вимог систем праці та освіти до визначення освітньо-кваліфікаційних рівнів.

Запропоновані професійні стандарти (Професійний стандарт на професійне найменування робіт «Інженер-електромеханік гірничий») формувались системою праці без залучення представників освіти. Структура професійних стандартів не приведена до виду, що надає можливість безпосереднього використання:

- опис основних трудових функцій узагальнений і не структурований;
- знання не структуровані і винесені на перше місце, перед уміннями, що заперечує принципам трудової діяльності;
- уміння та навички не структуровані;
- перелік знань, що пропонується в стандарті не забезпечує наведені уміння і навички, якими повинен оволодіти студент для виконання наведених трудових функцій;

- критерії оцінювання не конкретизовані і носять загальний характер, взагалі не відповідають терміну «критерії оцінювання».

Відсутність єдиної думки щодо складу структурних елементів освітніх стандартів вадить процесу створення методики формування освітніх стандартів.

Треба зауважити, що методика розроблення стандартів вищої освіти попередніх поколінь більш досконала. Наприклад, гірничим університетом в період 1992-1994 рр. за фінансуванням Міністерства освіти України виконувались НДР «Дослідження формування змісту підготовки фахівців».

Завданнями досліджень були:

- формулювання вимог до цілей і змісту професійної підготовки з позиції психолого-педагогічних наук;

- розробка технології виявлення об'єктивних цілей професійної підготовки;

- розробка технології складання програми професійної підготовки фахівців;

- апробація результатів досліджень на практиці.

У загальному вигляді технологія виявлення цілей підготовки наступна:

- встановлення номенклатури посад, займаних випускниками спеціальності;

- встановлення типових посад спеціальності;

- виявлення функцій фахівців;

- виявлення специфічних особистісних якостей, необхідних для реалізації функцій;

- перетворення функцій у види професійної діяльності;

- встановлення рівнів професійної діяльності.

Робота по виявленню функцій фахівців здійснювалась систематично з обов'язковою періодичною експертизою отриманого матеріалу провідними фахівцями галузі.

Головними вимогами до методів виявлення функцій були повнота і достовірність.

Виявлення функцій здійснювалось за допомогою анкетування, особистого контакту з посадовими особами, офіційних матеріалів підприємств з питань посадових обов'язків інженерно-технічних працівників, аналізу діяльності інженерів безпосередньо на підприємствах. Перераховані методи використовувались паралельно.

Алгоритм формування змісту підготовки мав вигляд:

- визначення номенклатури спеціальних дисциплін;

- розробка підпрограм підготовки кожним видом діяльності;

- вказівка параметрів мети вивчення навчальних елементів;

- встановлення номенклатури забезпечують дисциплін;

- комплектування програм спеціальних дисциплін;

- оцінка витрат часу на навчання;

- складання навчального плану.

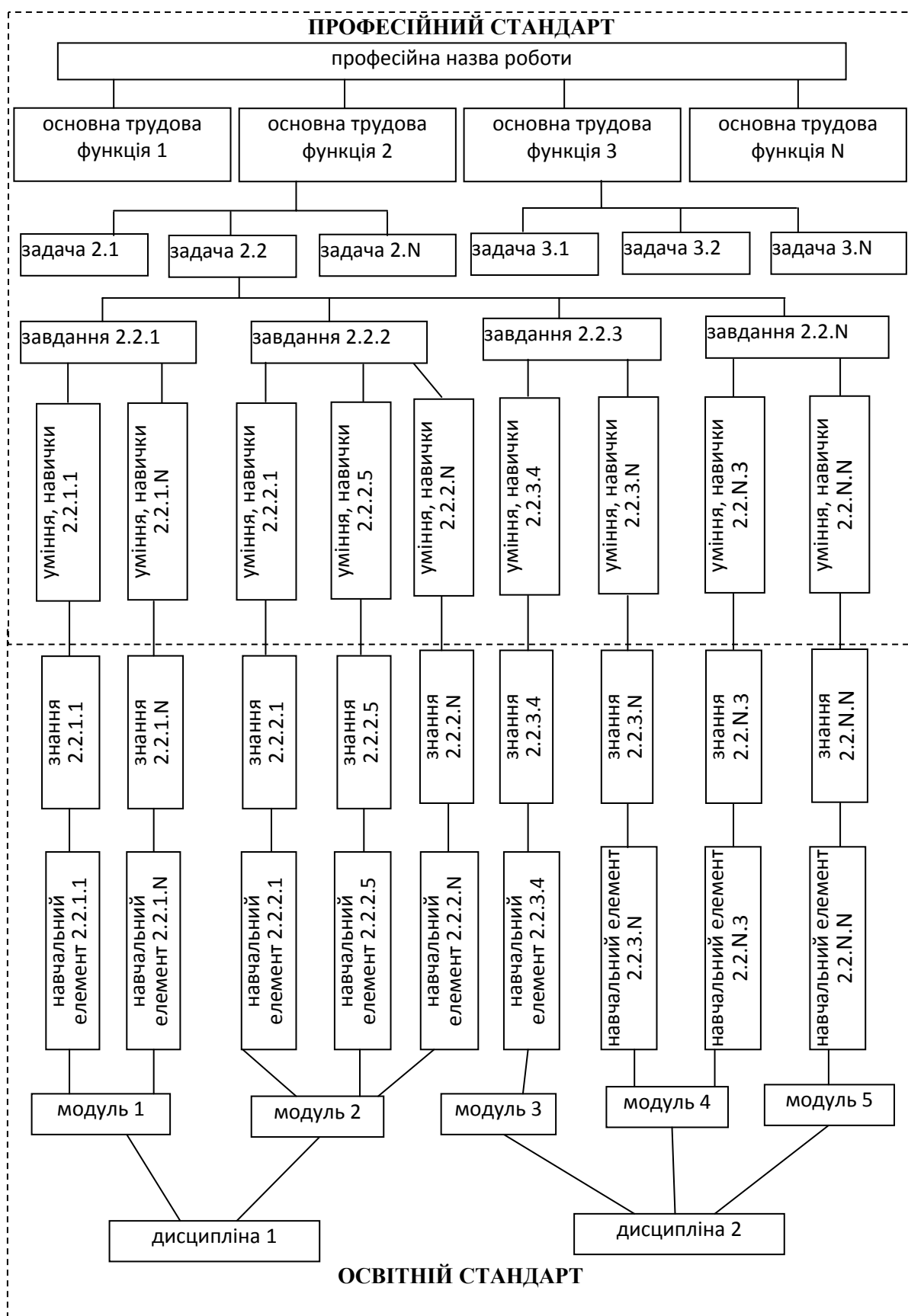

Рисунок 1. Структура професійних та освітніх стандартів

Комісія за галуззю знань «Розробка корисних копалин» запропонувала ряд заходів з удосконалення професійних стандартів та формування освітніх стандартів.

1. Спільно формувати професійні стандарти.
2. В професійних стандартах представити розділи:
 - карточка виду трудової діяльності;
 - перелік одиниць професійного стандарту;
 - одиниці професійного стандарту: основні трудові дії;
 - необхідні уміння та навички;
 - предмети та засоби праці.

3. Розробку переліку знань (змістових модулів), що забезпечують набуття необхідних умінь і навичок при виконанні трудових дій та програм підготовки покласти на робочі групи з розробки освітніх стандартів.

4. Доцільну структуру стандартів та шляхи трансформації професійних стандартів в освітні передано на схемі (рис. 1).

При розробці методики формування освітніх стандартів враховано, що освітньо-кваліфікаційну характеристику замінить професійний стандарт. Уміння і навички, що наведені в професійному стандарті, розглядаємо кожне окремо. Для кожного умінь і навички формується навчальний елемент, що забезпечує набуття цих умінь і навичок. Далі з навчальних елементів за змістовим принципом формуються дисципліни (модулі).

Висновки. Вирішення поставлених питань запропонованим шляхом дозволить:

- забезпечити наступність переходу від професійних стандартів до освітніх із збереженням вимог роботодавців до випускників навчальних закладів, що висвітлені в професійних стандартах;
- досягти результатів (цілей) навчання;
- забезпечити набуття майбутніми фахівцями необхідних компетенцій;
- забезпечити прозорість освітніх стандартів.

Бібліографічні посилання:

1. rada.gov.ua Проект Закону про вищу освіту №9655 від 28.12.2011
2. Державний класифікатор України: Класифікатор професій ДК 003-2010. - К: «Соцінформ» - 2010 – 746с.
3. Глосарій Європейського простору вищої освіти / Авт.-уклад.: І.І. Бабін, В.А. Ликова, І.Г. Павлова, М.В. Яковлева / За заг. ред. д-ра психол. Наук, проф., акад. НАПН України О.Я. Чебикіна. – Одеса:Видавець М.П. Черкасов, 2011. – 212 с.
4. Рекомендації до акредитації спеціальностей напряму 0903 Гірництво / Упорядн.: А.А. Жолоб, С.М. Куваєв, В.В. Панченко, В.Л. Петренко, В.О. Салов. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2002. – 135 с.